

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Jelena Petković, Nadežda Budimović, Olivera Milošević, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Rodoljub Šabić, Ana Martinoli, Sanja Pavlović i Zlatko Čobović, na sednici održanoj 29. 8. 2024. godine, većinom glasova, donosi

## **ODLUKU**

Tekstom „KURIR MEĐU JEHOVINIM SVEDOCIMA: Većina ih smatra sektom, ne daju transfuziju krvi čak i kad se deci spasava život, a oni kažu ovo“, objavljenim 23. juna 2024. godine na portalu i tekstom „Prate ih mnoge kontroverze, a sad ih se 4.000 okupilo u Beogradu“, objavljenim istog dana u štampanom izdanju, portal „Kurir.rs“ i dnevni list „Kurir“

**1. prekršio je smernicu u tački 1 Odeljka II (Nezavisnost od pritiska) Kodeksa novinara Srbije**, po kojoj naslov teksta ne sme da bude u suprotnosti sa njegovom suštinom,

**2. prekršio je tačku 1 Odeljka IV (Odgovornost novinara)**, po kojoj se novinar mora suprotstaviti svima koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje i podsticanje nasilja,

**3. prekršio je i tačku 1 Odeljka V (Novinarska pažnja)** o obavezi novinara da pristupa poslu sa dužnom profesionalnom pažnjom.

Nalaže se dnevnom listu „Kurir“ i portalu „Kurir.rs“ da ovu odluku objave u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu ([www.savetzastampu.rs](http://www.savetzastampu.rs)) i dostupna javnosti.

## **OBRAZLOŽENJE**

Podnosioci žalbe, Jehovini svedoci – Hrišćanska verska zajednica, u žalbi Savetu za štampu ukazali su da su spornim tekstovima prekršene tačka 1 poglavlja Iistinitost izveštavanja, tačka 1 poglavlja Odgovornost novinara, kao i tačke 3 i 4 poglavlja Novinarska pažnja. U žalbi se, između ostalog, navodi da se širenjem dezinformacija i negativnih stereotipa o ovoj verskoj zajednici šire neprijateljstvo, diskriminacija i mržnja, kao i da se u tekstu koriste isti argumenti koje je Rusija koristila za progon i zabranu Jehovinih svedoka. Redakcija je, po mišljenju žalioca, baveći se veoma osetljivom temom, umesto da javnost potpuno i objektivno informiše o radu verske zajednice, zloupotrebila ukazano poverenje (poziv da izvesti o kongresu te verske zajednice) i netačnim i nepotpunim navodima raspirivala

neprijateljstvo i mržnju prema pripadnicima te zajednice koji su ih ljubazno dočekali. Neukusna i diskriminatorna šala na početku teksta, insistiranje na terminu sekta, koji je vrednosno diskvalifikovan, koristi se za stigmatizaciju i njime se implicira društvena opasnost od pripadnika te vere, zatim ponavljanjem stereotipa koji se odnose na transfuziju krvi i ugrožavanje života, koji su odavno raskinkani, kao i objavljivanjem komentara čitalaca koji bi mogli da se okarakterišu kao govor mržnje (npr. „to je sekta i veliko zlo kojem se mora stati na kraj“), „Kurir“ se, po njima, nije uzdigao iznad prizemnog i senzacionalističkog širenja predrasuda prema pripadnicima određene religije.

U odgovoru na žalbu, advokati redakcije odbacili su sve navode iz žalbe i objasnili da je tekst napisan nakon poziva novinarima da prisustvuju kongresu, da su u tekstu preneti navodi pet osoba i da je u toku izrade teksta više puta konsultovan portparol Jehovinih svedoka. Iznete informacije o tome da neki Jehovine svedoke smatraju sektom (pri čemu sam termin sekta, po navodima advokata, nije uvredljiv), da su u nekim državama zabranjeni (i to, kako ističe, u 33 zemlje, a ne samo u Rusiji, kako se navodi u žalbi), da je pitanje transfuzije krvi u zdravstvenoj struci rešeno u korist transfuzije - sve su to dobro poznate činjenice, ističu advokati. Stereotipi koji postoje o ovoj verskoj zajednici bili su upravo povod za pisanje teksta, kako bi se oni približili javnosti i prikazali na način na koji sami žele. Advokat je ukazao i na to da su u žalbi citirani delovi presuda Evropskog suda za ljudska prava, ali da nijedna presuda nije navedena, kao i da postoji i presuda da Rusija nije povredila Evropsku konvenciju o ljudskim pravima kada je privremeno oduzeto dete od roditelja zbog transfuzije krvi u toku operacije. U odgovoru na žalbu se naglašava i da je postojao pritisak na novinarku i medij, da je od nje traženo da unapred dostavi pitanja i tekst na autorizaciju, kao i da su je žalisci više puta zvali da pitaju kako će tekst izgledati i unapred joj je predložena mogućnost sudske tužbe. Sagovornike nije mogla sama da bira, a razgovori su i prekidani, neki odgovori nisu bili dozvoljeni, a novinarku su sve vreme pratili.

Članovi Komisije za žalbe bili su jedinstveni u oceni da tekst ima nedostataka i nespretnih formulacija, te da je pisan sa nedovoljno profesionalne pažnje. Ovo se, pre svega, odnosi na naslov teksta na portalu, u kojem se iznose tvrdnje kojih uopšte nema u tekstu. Novinarka je propustila da učesnike skupa sa kojima je razgovarala ili organizatore pita bilo šta u vezi sa transfuzijama krvi, ili bar toga u tekstu nema. U naslovu, međutim, navodi da Jehovini svedoci (koje neki smatraju sektom) „...ne daju transfuziju krvi čak i kad se deci spasava život, a oni kažu ovo“, iako oni zapravo o tome ne kažu ništa, verovatno zbog toga što ih nije ni pitala ništa o tome. Time je prekršena tačka 1 poglavlja II, tačnije smernica u okviru te tačke, po kojoj naslov mora da odgovara suštini teksta.

Takođe, to ukazuje i na to da je tekst trebalo napisati sa više pažnje, te da je prekršena i tačka 1 poglavlja V, koja novinare obavezuje da poslu pristupaju sa dužnom profesionalnom pažnjom.

Komisija za žalbe je, razmatrajući ovu žalbu, uzela u obzir i to da je reč o veoma osetljivoj temi, kao i da u vezi sa Jehovinih svedocima postoje izvesne predrasude u javnosti. Savet za

štampe ne može, niti je to u njegovoj nadležnosti, da se upušta u tumačenja da li je termin sekta pogrdan ili ne, niti da ulazi u rasprave o tome koji je metod lečenja bolji ili gori, kao ni da li je odbijanje transfuzije krvi opasno po život. Jehovini svedoci različito od većine drugih hrišćana tumače taj deo Biblije, to je jedna od kontroverzi koje prate ovu versku zajednicu i autorka teksta je morala da izbegne da o tome spekulise, ako već u tekstu nema i njihovog objašnjenja u vezi sa tim.

Komisija je zato jednoglasno odlučila da su prekršene tačka 1 poglavlja II i tačka 1 poglavlja V. Odluka da je prekršena i tačka 1 poglavlja IV, koja se odnosi na zabranu diskriminacije doneta je, međutim, sa sedam glasova za i tri protiv.

Većina članova Komisija za žalbe smatrala je da tekst jeste diskriminatoran, da nema potrebe naglašavati da registrovanu verskoj zajednicu “neki smatraju sektom”, da se više puta u tekstu insistira na tome da “neko drugi” govori nešto loše o Jehovinim svedocima, kao i da je tekst napisan na takav način da zapravo podržava stereotipe, umesto da javnosti, kako se navodi u odgovoru na žalbu, približi ovu versku zajednicu.

Ostali članovi Komisije smatrali su da nije reč o diskriminaciji, već o nedovoljno pažljivo napisanom tekstu, te da iza toga ne stoji nikakva loša namera.

Komisija ukazuje i na to da za utvrđivanje prekršaja odredaba Kodeksa koji se odnose na diskriminaciju, nije važno da li je to urađeno sa namerom ili zbog nepažnje, ili čak zbog predrasuda sa kojima novinar ne može da se profesionalno izbori,

Komisija, uz sve ovo, ocenjuje i da su propusti u tekstu verovatno rezultat i nedovoljnog poverenja između medija i verske zajednice, kao i nedovoljno dobre međusobne komunikacije. Komisija podseća i na to da podnosilac žalbe mora da prihvati da novinari, odnosno redakcije, nemaju obavezu da unapred dostavljaju pitanja, niti da objave izveštaj sa događaja na kojem su bili, kao ni da pre objavljivanja dostave tekst na autorizaciju. Isto tako, organizatori su, ukoliko su već pozvali novinare na skup, morali o tome da obaveste učesnike i da im predoče da mogu da odbiju da razgovaraju sa novinarima, a ne da organizator odlučuje o tome sa kim novinar ima pravo da priča.

Beograd, 29. 8. 2024.

Predsedavajuća

Jelena Petković